

**Høring af 51 NGO'er om
udviklingen i forholdene for udsatte grupper og borgere
med lav indkomst gennem de seneste 4 år.**

Socialforskningsinstituttet har for Socialministeriet gennemført en høring af 51 organisationer udvalgt af Socialministeriet om udviklingen i forholdene for udsatte grupper og borgere med lav indkomst gennem de seneste 4 år.

December 2005

Indledning

Baggrunden for denne undersøgelse er spørgsmål nr. 89 stillet af Folketingets Socialudvalg d. 23. september 2005. Spørgsmålet blev genfremsat d. 2. november 2005 i form af spørgsmål nr. 23.

På baggrund af dette spørgsmål, udformede Socialforskningsinstituttet i samarbejde med Socialministeriet et høringsskema (se bilag 1) samt et følgebrev (se bilag 2), som d. 2. november 2005 blev udsendt til 51 relevante NGO'er udvalgt af Socialministeriet. Dette har resulteret i nærværende redegørelse, som udgør en opsamling på de givne svar (se desuden bilag 3 for organisationernes egne svar).

Høringsskema, høringsliste samt følgebrev blev desuden sendt til Folketingets Socialudvalg d. 2. november 2005.

Følgende organisationer blev hørt:

- Alkoholpolitisk Landsråd
- Barnets Hus
- Blå Kors
- Boligfonden
- BrugerForeningen – for aktive stofbrugere
- Børnenes Kontor
- Børneforeningen – Mentalhygiejnisk Forening for Børn og Unge
- Børnesagens Fællesråd
- Daginstitutionernes Lands-Organisation
- Dansk Flygtningehjælp
- Dansk Røde Kors
- De grønlandske huse
- FBU Forældre-LANDSforeningen
- FD – Familieplejen i Danmark
- FOLA
- Foreningen af Danske Døgninstitutioner for Børn og Unge
- Foreningen Jysk børneforsorg/Fredehjem
- Frelsens Hær
- FriSe – Frivilligcentre og Selvhjælp i Danmark
- Grevinde Danner Stiftelsen
- KFBU - Kristelig Forening til Bistand for Børn og Unge
- KFUK's Sociale Arbejde
- KFUM's Sociale Arbejde i Danmark
- Kirkens Korshær

- Kofoeds Skole
- Kristeligt Studenter-Settlement
- Landsforeningen af arbejdsledige
- Landsforeningen af opholdsteder, botilbud og skolebehandlingstilbud
- Landsforeningen Sind (SIND)
- Landsforeningen Ungdomsringen
- Landsforeningen af VæreSteder
- LAP (Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere)
- Livslinien
- Landsorganisationen Børns Vilkår
- LOKK (Landsorganisation af Kvindekrisecentre)
- Lænkeambulatorierne i Danmark
- Metodistkirkens Sociale Arbejde
- Missionen blandt Hjemløse
- Mødrehjælpen af 1983
- Møltrup Optagelseshjem
- Projekt Udenfor
- Pårørendeforeningen af 1998 – De sindslidendes Netværk
- Red Barnet
- Reden København
- Reden Odense
- Reden Århus
- SAND (Sammenslutningen af Nærudvalg i Danmark)
- SR-Bistand (Socialrådgivning og bistand)
- SVID (Sammenslutningen af Værestedsbrugere i Danmark)
- Ungdommens Røde Kors
- Ungdommens Vel – KFUM og KFUK's børne- og ungdomsforsorg

Undersøgelsens grundlag

Ud af de adspurgte 51 organisationer har følgende 32 svaret på høringsskemaet:

- Blå Kors
- Boligfonden
- BrugerForeningen – for aktive stofbrugere
- Børnenes Kontor
- Børnesagens Fællesråd
- Dansk Flygtningehjælp
- FBU Forældre-LANDSforeningen
- Foreningen Jysk børneforsorg/Fredehjem
- Frelsens Hær
- Grevinde Danner Stiftelsen
- KFUK's Sociale Arbejde
- KFUM's Sociale Arbejde i Danmark
- Kirkens Korshær
- Kofoeds Skole
- Kristeligt Studenter-Settlement

- Landsforeningen af VæreSteder
- Landsforeningen Sind (SIND)
- LAP (Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere)
- Livslinien
- LOKK (Landsorganisation af Kvindekrisecentre)
- Lænkeambulatorierne i Danmark
- Metodistkirkens Sociale Arbejde
- Missionen blandt Hjemløse
- Mødrehjælpen af 1983
- Møltrup Optagelseshjem
- Red Barnet
- Reden København
- Reden Odense
- SAND (Sammenslutningen af Nærudvalg i Danmark)
- SVID (Sammenslutningen af Værestedsbrugere i Danmark)
- Ungdommens Røde Kors
- Ungdommens Vel – KFUM og KFUK's børne- og ungdomsforsorg

Og følgende 19 organisationer har ikke svaret på høringskemaet:

- Alkoholpolitisk Landsråd
- Barnets Hus
- Børneforeningen – Mentalhygiejnisk Forening for Børn og Unge
- Daginstitutionernes Lands-Organisation
- Dansk Røde Kors
- De grønlandske huse
- FD – Familieplejen i Danmark
- FOLA
- Foreningen af Danske Døgninstitutioner for Børn og Unge
- FriSe – Frivilligcentre og Selvhjælp i Danmark
- KFBU - Kristelig Forening til Bistand for Børn og Unge
- Landsforeningen af arbejdsledige
- Landsforeningen af opholdsteder, botilbud og skolebehandlingstilbud
- Landsforeningen Ungdomsringen
- Landsorganisationen Børns Vilkår
- Projekt Udenfor
- Pårørendeforeningen af 1998 – De sindslidendes Netværk
- Reden Århus
- SR-Bistand (Socialrådgivning og bistand)

Det giver en svarprocent på 63. Årsagerne til, at 37 % af organisationerne ikke har svaret, kan være mange. Fra den telefoniske rykkerrunde, som er gennemført, har det lydt, dels at enkelte af organisationerne ikke har følt sig i stand til at svare på skemaet, dels at nogle ikke har ønsket at

deltage, og endelig at en del af organisationerne ikke har haft mulighed for at svare inden for den tidsmæssige frist.

Redegørelsen falder i en kvantitativ og en kvalitativ del. Vi starter med en opsamling på de kvantitative svar. Vi har i denne forbindelse valgt at gengive de fleste resultater i 'antal målgrupper' – altså det antal målgrupper, for hvem organisationerne har lavet en given vurdering. Det er vigtigt, at læseren i hver tabel holder sig for øje, om det i pågældende spørgsmål har været muligt for organisationerne at sætte mere end ét kryds for hver målgruppe. Dette betyder nemlig, at der nogle steder ikke summeres til det totale antal målgrupper.

Samtidig skal det nævnes, at alle organisationer vægter lige meget i nedenstående tabeller. Der er således ikke forskel på vægningen af de svar, som hhv. en stor organisation og en lille organisation har angivet.

Resultater fra undersøgelsen – den kvantitative del

Vi vil starte med at se på, hvordan organisationerne vurderer, at det går overordnet set – dvs. *organisationernes samlede vurdering af udviklingen i forholdene for udsatte grupper og borgere med lav indkomst gennem de seneste 4 år*. I dette spørgsmål ses ikke på målgrupper, men på de 32 organisationernes samlede vurdering.

Som det ses af tabel 1, er der en tydelig tendens i retning af, at organisationerne vurderer, at det samlet set er gået 'lidt dårligere' eller 'dårligere' med udviklingen i forholdene udsatte grupper og borgere med lav indkomst gennem de seneste 4 år. Det er således 66 % af organisationerne, der svarer dette. 22 % svarer, at det går 'lidt bedre', og 9 % svarer, at situationen er 'uændret' for deres målgrupper. Ingen af organisationerne vurderer, at det går 'bedre' samlet set. Tallene fordeler sig altså med vægt på de kategorier, der vægter den negative udvikling for målgrupperne.

Tabel 1: Samlet vurdering af udviklingen i forholdene for organisationernes målgrupper de seneste 4 år.

	Antal	Andel
Bedre	0	0 %
Lidt bedre	7	22 %

Uændret	3	9 %
Lidt dårligere	8	25 %
Dårligere	13	41 %
Ved ikke	1	3 %
I alt	32	100 %

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Målgrupper i undersøgelsen

De 32 organisationer, der har deltaget i undersøgelsen, har hver skullet prioritere maksimalt tre målgrupper og derefter vurdere udviklingen for disse målgrupper. Som det ses af tabel 2, fordeler organisationerne sig forholdsvis jævnt over målgrupperne, dog med undtagelse af målgrupperne 'prostituerede', 'voldsramte kvinder' og 'sindslidende', som kun hhv. 3 og 4 organisationer dækker. Desuden er der forholdsvis mange organisationer (12), der arbejder med målgruppen 'mindrebemidlede familier'. I alt arbejder de 32 organisationer med 73 målgrupper, der fordeler sig således:

Tabel 2: Antal målgrupper, som organisationerne arbejder med.

Målgruppe	Antal
Totalt antal målgrupper	73
Udsatte børn	8
Udsatte unge	7
Hjemløse	10
Alkoholmisbrugere	8
Stofmisbrugere	8
Prostituerede	3
Voldsramte kvinder	4
Mindrebehandlede familier (herunder enlige mødre)	12
Sindslidende	4

Andre ¹	9
--------------------	---

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Forsørgelsesgrundlag

Organisationerne har vurderet forsørgelsesgrundlaget for deres målgrupper. Dette fremgår af bilag 4, hvor der for hver målgruppe er lavet en tabel over forsørgelsesgrundlag fordelt på, hvor stor en andel af målgruppen der af den enkelte organisation vurderes at have lønindkomst, pension/dagpenge, kontanthjælp/starthjælp/introduktionsydelse eller andet som forsørgelsesgrundlag. Vi vil her skitsere de overordnede tendenser.

Det er først og fremmest vigtigt at gøre opmærksom på, at en stor del af organisationerne enten ikke har svaret på spørgsmålet om forsørgelsesgrundlag eller har valgt at svare 'ved ikke' til spørgsmålet. Dette kan skyldes, at organisationerne ikke mente at have et præcist nok grundlag til at kunne udtale sig, da de bedes angive en procentmæssig fordeling af målgruppernes forsørgelsesgrundlag. Dette gælder særligt for målgrupperne 'udsatte børn', 'udsatte unge' og 'sindslidende', hvor der er ganske få organisationer, der har svaret.

Den overordnede tendens på tværs af målgrupper er, at størstedelen af organisationerne vurderer, at deres målgrupper enten har pension/dagpenge eller kontanthjælp/starthjælp/introduktionsydelse som forsørgelsesgrundlag. Ser vi på de enkelte målgrupper, er der desuden en tendens til, at nogle organisationer vurderer, at en del af målgrupperne 'udsatte børn', 'udsatte unge' og 'mindrebemidlede familier' ligeledes har lønindkomst som en stor del af deres forsørgelsesgrundlag. Dog vurderer de organisationer, der har 'mindrebemidlede familier' som deres målgruppe, at forsørgelsesgrundlaget for denne gruppe primært er kontanthjælp/starthjælp/introduktionsydelse.

Hvad angår målgrupperne 'hjemløse', 'prostituerede' og 'voldsramte kvinder', er der en stor del af organisationerne, der vurderer, at kontanthjælp/starthjælp/introduktionsydelse er det primære grundlag for forsørgelse. For målgrupperne 'alkoholmisbrugere' og 'stofmisbrugere' vurderer

¹ Målgruppen 'andre' dækker over de målgrupper, som organisationerne har vurderet, at de yder en indsats til, og som de ikke har ment kunne rubriceres under nogle af de ni målgrupper, der fremgik af høringsskemaet. Der er tale om en heterogen gruppe, der eksempelvis dækker over: 'dobbeltdiagnosticerede', 'unge kvinder udsat for tvangsægteskab', 'generelt socialt udsatte og marginaliserede mennesker' m.fl. Man skal derfor huske på, at de svar, der gives i relation til denne gruppe, kan relatere til meget forskellige målgrupper.

organisationerne, at der er en nogenlunde ligelig fordeling mellem pension/dagpenge og kontanthjælp m.m. For målgruppen 'andre' fordeles tallene sig ligeledes med primær vægt på kontanthjælp/starthjælp m.m., men der er dog to organisationer, der ligeledes vurderer, at pension/dagpenge er en stor del af forsørgelsesgrundlaget for denne gruppe. For målgruppen 'sindslidende' har kun én organisation svaret, hvorfor vi ikke kan sige noget generelt om denne gruppe.

Hvilke indsatses ydes til målgrupperne?

De fleste organisationer svarer på tværs af deres forskellige målgrupper, at de yder social kontakt og støtte til deres brugere (jævnfør tabel 3). Herudover tilbyder de fleste organisationer (i varierende grad) døgnophold, dag/natophold, fritidsaktiviteter og rådgivning til deres målgrupper. Derimod er det generelle billede, at der ikke i lige så høj grad tilbydes uddannelse/arbejds træning, behandling og materiel hjælp – dog med undtagelse af de organisationer, der arbejder med målgrupperne 'hjemløse', 'alkoholmisbrugere' og 'mindrebemidlede familier'.

Tabel 3: Antal organisationer, der yder en given indsats fordelt på målgruppe.

Målgruppe	Børn	Unge	Hjemløse	Alko.	Stof.	Prost.	Vold Kvind.	Fam.	Sinds.	Andet
Antal målgrupper	8	7	10	8	8	3	4	12	4	9
Døgnophold (døgninstitutioner, ferieophold, familiepleje m.v.)	5	5	9	6	4	2	3	8	2	2
Dag/natophold (daginstitutioner, væresteder mv.)	2	3	9	6	7	3	0	5	1	3
Fritidsaktiviteter (også lektiehjælp)	6	4	6	5	5	1	3	7	1	3
Uddannelse/ arbejds træning	1	2	5	4	3	0	0	4	1	3
Social kontakt og støtte	6	5	10	8	8	3	4	8	3	7

Rådgivning	4	5	10	8	8	3	4	9	4	9
Behandling	2	3	3	4	1	0	1	5	1	1
Materiel/ økonomisk hjælp	1	1	4	3	2	0	2	7	1	1

Anmærkning: Den samme organisation kan yde flere indsatser over for målgruppen, hvorfor der ikke summeres lodret til antal målgrupper. Antal målgrupper er dog medtaget, så det er nemmere at vurdere, inden for hvilke områder, hovedparten af organisationerne yder en indsats.

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Ændring i målgrupperne

Organisationerne har vurderet, om der er sket en ændring i målgrupperne inden for de seneste 4 år. Det ses af nedenstående tabel 4, at der er en tendens til, at antallet af brugere er uændret eller steget for langt de fleste målgrupper. Det er således 36 % af målgrupperne, for hvem organisationerne vurderer, at antallet af brugere er steget, og at disse brugere nu har mere sammensatte problemer. For 12 % af målgrupperne vurderer organisationerne, at antallet af brugere er steget i en af deres målgrupper, for 16 % af målgrupperne vurderer organisationerne, at antallet af brugere er uændret, mens det for 22 % af målgrupperne vurderes, at antallet af brugere er uændret i en af deres målgrupper, men at disse brugere har mere sammensatte problemer. Endelig vurderes det for 11 % af målgrupperne, at antallet af brugere er faldet, men at disse har mere sammensatte problemer. Man kan således se, at svarene fordeler sig således, at alle organisationer på den ene eller anden måde svarer, at deres brugergruppe er blevet mere sammensat – også selv om antallet af brugere er faldet.

Tabel 4: Organisationers vurdering af alle målgruppernes ændring gennem de seneste 4 år.

Ændring	Antal	Andel
Totalt antal målgrupper	73	100 %
Antallet af brugere er faldet	0	0 %
Antallet af brugere er faldet, men brugerne har mere sammensatte problemer	8	11 %
Antallet af brugere er uændret	12	16 %
Antallet af brugere er uændret, men brugerne har mere sammensatte problemer	16	22 %
Antallet af brugere er steget	9	12 %
Antallet af brugere er steget, og brugerne har mere sammensatte problemer	26	36 %
Ubesvaret	2	3 %

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Tabel 4.1 er en udspecificering af ovenstående tabel og viser det antal organisationer, der vurderer en given ændring for de enkelte målgrupper. Der er overordnet set ingen iøjefaldende forskelle i

svarmønstret mellem de forskellige målgrupper. Kun for de mindrebemidlede familier springer et tal i øjnene. 5 organisationer vurderer således, at antallet af brugere er uændret, hvilket svarer til lidt under halvdelen af organisationerne. Halvdelen af de organisationer, der har mindrebemidlede familier som målgruppe svarer samtidig enten, at antallet af brugere er uændret, men at brugerne har mere sammensatte problemer, eller at antallet af brugere er steget og/eller har mere sammensatte problemer.

Tabel 4.1: Antal organisationer, der vurderer, at de gennem de seneste 4 år har oplevet ændringer i deres målgrupper, fordelt på disse målgrupper.

Målgruppe	Børn	Unge	Hjem-løse	Alko.	Stof.	Prost.	Vold Kvind	Fam.	Sinds.	Andet
Antal målgrupper	8	7	10	8	8	3	4	12	4	9
Antallet af brugere er faldet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antallet af brugere er faldet, men brugerne har mere sammensatte problemer	1	0	2	1	2	0	0	1	1	0
Antallet af brugere er Uændret	1	0	2	2	0	1	0	5	0	1
Antallet af brugere uændret, men brugerne har mere sammensatte problemer	1	0	3	2	2	0	1	2	1	4
Antallet af brugere er steget	1	3	0	1	1	0	1	1	1	0
Antallet af brugere er steget, og brugerne har mere sammensatte problemer	3	3	3	2	3	2	2	3	1	4
Ubesvaret	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Årsag til ændring i målgrupperne

I relation til ovenstående svar, hvor organisationerne har tilkendegivet, hvilken ændring der er sket i deres målgruppers sammensætning, har vi ligeledes spurgt organisationerne, hvad de mener, der er årsagen til denne ændring. Det kan nævnes, at mange af organisationerne ikke har svaret for en stor del af målgrupperne. Dette kan forstås sådan, at en stor del af organisationerne ikke finder svarkategorierne brugbare til at beskrive udviklingen (mange af organisationerne har i skemaet angivet, at de har valgt ikke at svare på spørgsmålet, da årsagen til ændringen ikke kunne beskrives ud fra de mulige svar).

Det ses i nedenstående tabel 5, at en overvejende del af organisationerne vurderer, at ændringen i målgruppen enten skyldes, at målgruppen er vokset (for 23), eller at målgruppen har ændret sig (for 26). Samtidig vurderes det for 14 af målgrupperne, at ændringen skyldes, at der er kommet flere pladser/tilbud, mens det kun for 4 målgrupper vurderes, at der er blevet færre pladser og tilbud til målgruppen. Det samlede billede er derfor, at en stor del af organisationerne vurderer, at de står over for en større og mere sammensat brugergruppe.

Tabel 5: Årsag til udvikling for alle målgrupper, som vurderet af organisationerne.

Årsag til ændring	Antal
Totalt antal målgrupper	73
Flere pladser/tilbud	14
Færre pladser/tilbud	4
Målgruppen er vokset	23
Målgruppen er blevet mindre	2
Målgruppen har ændret sig	26
Ubesvaret	28

Anmærkning: Der summeres ikke til de 73 målgrupper, da den samme organisation kan have anført flere svar for den samme målgruppe. Det totale antal målgrupper er dog medtaget for at lette vurderingen af svarfordelingen.

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Nedenstående tabel 5.1 er en udspecificering af ovenstående tabel om årsager til ændring delt op på målgruppe. Der er ingen iøjefaldende forskelle i svarmønstret mellem de forskellige målgrupper.

Kun for de udsatte unge er der en tendens til, at mange organisationer vurderer, at der er kommet flere pladser/tilbud.

Tabel 5.1: Antal organisationer, der vurderer den pågældende årsag til ændring, fordelt på målgruppe.

Målgruppe	Børn	Unge	Hjem-løse	Alko.	Stof.	Prost.	Vold Kvind	Fam.	Sinds.	Andet
Antal målgrupper	8	7	10	8	8	3	4	12	4	9
Flere pladser/ Tilbud	2	5	1	1	2	0	0	1	1	1
Færre pladser/ Tilbud	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0
Målgruppen er vokset	2	3	2	3	3	2	1	3	1	3
Målgruppen er blevet mindre	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Målgruppen har ændret sig	3	2	4	2	3	1	3	4	2	2
Ubesvaret	2	1	5	4	2	1	1	6	2	4

Anmærkning: Der summeres ikke til det samlede antal målgrupper, da hver organisation kan have angivet flere svar for den samme målgruppe. Det totale antal målgrupper er dog medtaget for at lette vurderingen af svarfordelingen.

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Hvordan har forholdene udviklet sig?

Organisationerne har svaret på, hvordan de mener, at forholdene har udviklet sig for deres målgrupper inden for en række områder. Nedenstående tabel 6 er en optælling på tværs af målgrupper. Det skal nævnes, at en del af organisationerne svarer 'ved ikke' 'irrelevant' eller undlader at svare på nogle af spørgsmålene, hvilket kan skyldes, at den pågældende viden ikke er relevant for organisationens arbejde med målgruppen.

En generel tendens er, at mange af organisationerne vurderer, at forholdene for målgruppen er uændrede på en række områder. Dette gælder eksempelvis for områderne: brugerbetaling, omfang og kvalitet af andre tilbud, praktikmuligheder og samarbejde mellem myndigheder. Dette gælder dog ikke, dels hvad angår omfang og kvalitet af behandlingstilbud, brugerinddragelse og udvikling af nye tilbud og metoder, hvor der er flere, der vurderer, at det går bedre eller lidt bedre. Og dels

hvad angår kommunernes sagsbehandling, familieforholdene, indkomst og gældsforholdene, hvor flere vurderer, at det går lidt dårligere eller dårligere. Specielt hvad angår indkomst, er der en overvægt, der svarer, at det går dårligere set i forhold til svarkategorien uændret.

Tabel 6: Udviklingen på en række områder samlet for alle målgrupperne.

Ændring	Bedre	Lidt bedre	Uændr.	Lidt dårligere	Dårligere	Irrelevant	Ved ikke	Ubesvaret
Vilkårene for institutionerne	6	9	20	8	2	7	8	13
Ændret brugerbetaling	0	0	22	8	0	19	7	17
Omfang og kvalitet af behandlingstilbud	8	12	17	2	7	8	6	13
Omfang og kvalitet af andre tilbud	2	11	26	3	2	2	11	16
Brugerinddragelse	3	20	19	0	4	2	6	19
Jobmuligheder	3	0	23	14	6	4	5	18
Praktikmuligheder	3	1	26	4	5	3	8	23
Samarbejde ml. myndigheder	3	10	27	0	6	2	10	15
Kommunernes sagsbehandling	0	2	22	14	16	3	3	13
Udvikling af nye tilbud og metoder, fx familierådslag, støtte - kontaktperson, behandlingsgaranti m.m.	2	23	15	0	4	3	10	16
Familieforholdene (opløste familier, vold i familien, forældrenes ressourcer)	0	0	19	9	13	8	12	12
Sociale netværk	1	0	32	8	12	0	7	13
Indkomstforhold	0	3	8	16	21	2	6	17
Boligforholdene	5	1	29	8	7	0	6	17
Ghettoisering	0	2	26	9	5	4	7	20
Gældsproblemer	0	3	16	9	19	4	9	13
Andet	1	0	0	0	1	0	3	68

Anmærkning: Den samme organisation kan have flere målgrupper, hvorfor der vandret ikke summeres til antal organisationer, men til det totale antal målgrupper.
Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

I bilag 5 har vi desuden for hver enkelt målgruppe lavet en tabel over udviklingen i forholdene. Tabellerne er grundet deres omfang placeret i bilaget, men vi vil her skitsere de overordnede tendenser.

Især for målgrupperne 'hjemløse' og 'mindrebemidlede familier', er der mange organisationer, der vurderer, at det går dårligere eller lidt dårligere med brugernes indkomstforhold og gældsproblemer. For målgrupperne 'hjemløse', 'stofmisbrugere' og 'alkoholmisbrugere' vurderer flere organisationer, at det går lidt bedre med omfanget og kvaliteten af tilbudene og brugerinddragelse, og særligt med hensyn til udviklingen af nye metoder og tilbud er der mange organisationer med tilknytning til disse tre målgrupper, der svarer, at det går lidt bedre. For målgrupperne 'udsatte børn' og 'udsatte unge' vurderes det ligeledes at gå lidt bedre med omfanget af de tilbud, der gives til målgrupperne. For målgruppen 'mindrebemidlede familier' vurderer flere organisationer, at det går lidt dårligere eller dårligere med kommunernes sagsbehandling og brugernes familieforhold.

Organisationernes vidensgrundlag

Det sidste spørgsmål i høringsskemaet omhandler, hvilket vidensgrundlag organisationerne har – altså på hvilket grundlag de vurderer udviklingen i forholdene for de forskellige målgrupper. Af nedenstående tabel 7 ses det, at den overordnede tendens er, at organisationerne primært har deres viden fra deres egen kontakt med målgruppen. Det er således 78 % af organisationerne, der vurderer, at deres viden baserer sig på deres personlige kontakt til målgruppen. Ligeledes er der 50 % (organisationerne kan opgive flere videnskilder), der vurderer, at de har deres viden fra andre, som er i direkte kontakt med målgruppen (medlemsorganisationer, samarbejdspartnere m.m.), og 38 %, der vurderer, at deres viden baserer sig på interne statistikker og undersøgelser. Det er også en tendens, at mange af organisationerne angiver flere videnskilder.

Tabel 7: Organisationernes vidensgrundlag

Vidensgrundlag	Antal organisationer	Andel af organisationer
Indberetninger fra institutioner	10	31 %
Indberetninger fra lokalafdelinger	8	25 %

Årsmøder	6	19 %
Egen kontakt med målgruppen	25	78 %
Samtaler med andre som er i direkte kontakt med målgruppen	16	50 %
Seminarer/konferencer	10	31 %
Ansøgninger om støtte	8	25 %
Interne særskilte undersøgelser/statistikker	12	38 %
Andet	2	6 %

Anmærkning: Der summeres ikke til det samlede antal organisationer og til 100 pct., da den samme organisation kan have angivet flere kilder til dens viden.

Kilde: Socialforskningsinstituttet, 2005.

Konkluderende opsamling

Den overordnede tendens, som kan udlæses af materialet, er, at 22 % af organisationerne vurderer, at det går lidt bedre, mens 66 % af organisationerne vurderer, at det generelt set er gået lidt dårligere eller dårligere med udviklingen i forholdene for udsatte grupper og borger med lav indkomst gennem de seneste 4 år. Denne udvikling vurderer organisationerne på grundlag af en viden, de primært har fra deres egen kontakt med målgruppen eller fra samtaler med andre, som er i direkte kontakt med målgrupperne.

Dette billede kan uddybes ved at påpege:

- ❖ At organisationerne for størstedelen af målgrupperne enten vurderes, at antallet af brugere er uændret, eller at antallet af brugere er steget.
- ❖ At organisationerne for størstedelen af målgrupperne vurderes, at disse har mere sammensatte problemer.
- ❖ At en stor del af organisationerne vurderer, at størstedelen af deres målgrupper enten har pension/dagpenge eller kontanthjælp/starthjælp/introduktionsydelse som forsørgelsesgrundlag.
- ❖ At en stor del af organisationerne vurderer, at forholdene for målgruppen er uændrede på en række områder. Dette gælder især med hensyn til brugerbetaling, omfang og kvalitet af andre tilbud, praktikmuligheder og samarbejde mellem myndigheder.

- ❖ At en del af organisationerne vurderer, at det går lidt bedre med omfanget og kvaliteten af behandlingstilbud, brugerinddragelse og udvikling af nye tilbud og metoder. Dette gælder især for målgrupperne 'hjemløse', 'stofmisbrugere' og 'alkoholmisbrugere'.
- ❖ At en del af organisationerne vurderer, at det går lidt dårligere eller dårligere med kommunernes sagsbehandling og brugernes familieforhold. Dette gælder især for målgruppen 'mindrebemidlede familier'.
- ❖ At en stor del af organisationerne vurderer, at det går dårligere med målgrupperne økonomiske forhold (indkomst/gæld). Dette gælder især for målgrupperne 'hjemløse' og 'mindrebemidlede familier'.

Resultater fra undersøgelsen – den kvalitative del

Vi vil nu samle op på de åbne spørgsmål, som organisationerne har haft mulighed for at svare på sidst i høringskemaet. De to spørgsmål er:

Spørgsmål 9: "Jeres egen formulering og uddybning af, hvordan forholdene for jeres målgrupper samlet set har udviklet sig i de sidste 4 år, og hvad der efter jeres mening har haft betydning for denne udvikling?"

Spørgsmål 10: "Jeres opfattelse af, hvad der er de største barrierer for, at jeres målgrupper kan opnå en mere aktiv deltagelse gennem fx social aktivering, revalidering, uddannelse eller arbejde? Er jeres målgrupper børn og unge, kan svarene også gå på forældrenes situation".

Efter gennemlæsning af høringskemaerne har vi konstrueret forskellige hovedområder, som synes at indfange kompleksiteten i svarene på ovenstående spørgsmål. Vi har i det følgende systematiseret og opsamlet organisationernes kvalitative svar på tværs af de to spørgsmål ved at inddele dem i disse hovedområder. Under hvert hovedområde er der udvalgt 1-2 citater, som eksemplificerer, hvad organisationerne har svaret. Udvalgelsen af citaterne er sket på baggrund af et ønske om at lade så mange organisationer som muligt komme til orde. Det skal dog nævnes, at nogle organisationer har fattet sig meget i korthed. Derfor har vi udvalgt nogle udsagn, der både har et vist omfang, og som samtidig siger noget, som synes at omfatte, hvad andre organisationer også har svaret.

Svarene kan med rimelighed grupperes omkring følgende områder:

- Behandling
- Sagsbehandling
- Samarbejde
- Brugernes økonomi
- Arbejdsmarkedet
- Boligmarkedet
- Generelle barrierer for udvikling
- Andet

Behandling

En stor del af organisationerne skriver om behandling – det gælder behandling for misbrug og psykiatrisk behandling samt andre former for behandling eksempelvis familiebehandling, terapi m.m. Flere organisationer vurderer, at behandlingsgarantien (misbrugsområdet) har virket positivt ind på udviklingen for deres målgrupper. Andre organisationer vurderer, at behandlingen for stofmisbrug ikke er omfattende nok, da den ikke i tilstrækkelig høj grad kombinerer metadonudlevering med terapi og socialpædagogiske indsatser. Samtidig efterspørges en mere effektiv efterbehandling, der kan fastholde brugerne i deres afvænningsforløb. Reden i København skriver:

”Så er der godt nok indført en behandlingsgaranti til stofmisbrugende, der gerne vil i behandling. Det nytter dog ikke det store, når de kvinder vi kender, der gerne vil i behandling og har den fornødne motivation, i stedet ’spises af med’ en daglig udlevering af metadon, der end ikke følges op med en snak af socialpædagogisk, terapeutisk eller motivationsfremmende karakter. Får de endelig bevilget en behandling, er der en tendens til, at behandling kun bevilges for en periode af 3 måneder, hvilket ikke er lang tid, når et menneske skal bygge en ny tilværelse med nye normer op”.
(Reden, København)

Flere organisationer vurderer samtidig, at der mangler behandlingstilbud til deres målgrupper – både døgn- og dagbehandling. Dette gælder eksempelvis for de organisationer, der arbejder med voldsramte kvinder og prostituerede (fx terapi), men også på børne- og ungeområdet efterspørges behandling eksempelvis for de misbrugsramte familier (fx familiebehandling).

Med hensyn til den psykiatriske behandling vurderer nogle organisationer, at der foregår en for hurtig udskrivning af brugere fra psykiatriske sygehuse, og at distriktspsykiatrien ikke er ”up to

date”, hvad angår antallet af sengepladser og udviklingen i den behandlingsmæssige indsats. Endelig fremhæver flere organisationer, at det er en barriere, at man inden for systemet ikke kan blive enige om, hvem der skal tage ansvar for den stigende gruppe af dobbeltdiagnosticerede. Dette betyder nemlig, at en del af disse brugere befinder sig på gaden.

Hvad angår målgrupperne udsatte børn og unge efterspørger flere organisationer, at der ligeledes bliver sat fokus på behandling til disse gruppers forældre, da det er hos forældrene, at den største opgave ligger. Mange af disse forældre har begrænsede ressourcer, og det er derfor en barriere for børnenes udvikling, at der ikke arbejdes mere aktivt med forældrenes udvikling. Ungdommens Vel skriver:

”Grundlaget for at forældrene til vores målgrupper kan fungere i rollen som forældre, er efter vores opfattelse, at forældrene får støtte og/eller behandling i deres personlige udvikling”. (Ungdommens Vel)

Sagsbehandling

Flere organisationer vurderer, at sagsbehandlerens arbejdsvilkår med mange sager og stress påvirker brugernes sag i en negativ retning, da sagsbehandlerne på denne baggrund ikke har tid til at sætte sig ordentligt ind i hver enkelt sag. Landsforeningen af VæreSteder:

”Hvis målgruppen her skal kunne opnå en mere aktiv deltagelse hen imod beskæftigelse, kræver det, at der bliver afsat ressourcer til at sætte sig ind i den enkelte borgers behov, mangler osv. Ikke kun kratte i overfladen, men gå i dybden for at få afdækket de kompetencer, faglige og praktiske kvalifikationer og ressourcer den enkelte har, og derefter lave en samlet vurdering af borgerens arbejdsevne som bør/skal munde ud i en realistisk handleplan”. (Landsforeningen af VæreSteder)

Samtidig efterspørger flere organisationer en mere helhedsorienteret og ensartet sagsbehandling, der har et længerevarende perspektiv, og hvor udfaldet af brugernes sag ikke i lige så høj grad afhænger af den enkelte sagsbehandler. Flere organisationer vurderer desuden, at kommunernes økonomiske rammer er en barriere for brugernes udvikling, da det i høj grad er økonomien, der bliver bestemmende for, hvilke tilbud den enkelte får. Sammenslutningen af Nærudvalg i Danmark skriver:

”Kommunerne skal desuden beskyldes for at henvise en borger til et flexjob pga. kassetænkning, da det er billigere end at sende folk på pension. Vi skal sikre en struktur, som ikke fremmer bestemte ordninger, fordi de er økonomisk fordelagtige for kommunen. Det skal udelukkende være en faglig og menneskelig vurdering, der skal danne grundlag for beslutningen”. (SAND)

Fra de organisationer, der har med børn og unge at gøre, ønskes en hurtigere og mere kontinuerlig sagsbehandling mht. anbringelse uden for hjemmet. Ligeledes efterspørger flere organisationer, at der lægges mere vægt på medinddragelse af forældre, eksempelvis i anbringelsessager, da forældrene bedre kan støtte deres barn i anbringelsen, hvis de bliver inddraget. Ligeledes efterspørger enkelte organisationer, at der sættes fokus på børnenes rettigheder.

Samarbejde

En del organisationer efterspørger et bedre samarbejde mellem de instanser, der arbejder med brugernes sager og dermed en bedre koordinering af arbejdet. Ligeledes internt i systemerne eksempelvis i det kommunale system, i det psykiatriske system m.m. efterspørges en mere helhedsorienteret indsats. SIND skriver om psykiatrien:

”Der er mangelfuldt samarbejde mellem hospitalspsykiatrien og socialpsykiatrien. Vi oplever patienter, der udskrives, uden at der kommunalt er taget højde for udskrivelse, – manglende bolig, manglende socialt netværk osv. Nogle gange ser vi udskrivning til forsorghjem”. (SIND)

Nogle organisationer oplever en kløft mellem deres og brugernes forståelse af, hvad der er til brugernes bedste, og hvad kommunerne bevilger af tilbud. Nogle organisationer bruger derfor meget tid på at 'forhandle' med kommunerne om, hvad de bedste løsninger er og efterlyser, at kommunerne får større indsigt i brugernes problematikker og livsgrundlag. Grevinde Danner Stiftelsen skriver:

”Vi bruger mere tid på sagsbehandling og forhandling med kommunen om betalingstilsagn og tolkebistand, og vi oplever, at kommunerne er blevet mere omkostningsbevidste og derfor forsøger at sende kvinderne hen, hvor det er billigst. Det betyder, at kvinden ikke altid havner der, hvor ekspertisen er størst eller, hvor kvinden selv har valgt at henvende sig”. (Grevinde Danner Stiftelsen)

Brugernes økonomi

En stor del af organisationerne nævner brugernes økonomiske situation som et forhold, der har betydning for udviklingen for målgruppen. Eksempelvis lægger flere organisationer vægt på, at det indførte loft over kontanthjælpen samt den nedsatte ydelse vedr. starthjælp har betydning for, at målgrupperne er i en forværret økonomisk situation. Flere organisationer giver således udtryk for, at de lovgivningsmæssige initiativer på kontanthjælpsområdet samt reglerne om starthjælp/introduktionsydelse leder til fattigdom hos deres målgrupper, der må søge deres penge

andetsteds, eksempelvis gennem ansøgninger om økonomisk støtte (eksempelvis legater), hos venner og bekendte m.m. Børnesagens Fællesråd skriver:

”Børnesagens Fællesråd uddeler legater til enlige forsørgere med dårlig økonomi og får et stadigt stigende antal henvendelser og ansøgninger vedrørende økonomisk støtte. På baggrund af samtaler med ansøgere og fagpersoner inden for området mener Fællesrådet, at årsagen kan være, at kommunerne er mere presset økonomisk end tidligere, og at de af denne grund er mere tilbøjelige til at henvise enlige forsørgere til at søge legater hos Børnesagens Fællesråd og lignende organisationer”. (Børnesagens Fællesråd)

Denne mangel på økonomi beskrives af de organisationer, der har med børn og unge at gøre, som havende betydning for, at nogle børn vokser op uden mulighed for at deltage i sociale aktiviteter med deres jævnaldrende, komme på ferie m.m. Andre organisationer lægger vægt på, at deres målgrupper har vanskeligt ved at se en vej ud af deres ledighed, da deres dårlige økonomi medfører opgivelse og fralæggelse af ansvar hos brugerne samt en følelse af mindreværd. Hos Missionen blandt Hjemløse forklares dette eksempelvis således:

”De lovgivningsmæssige initiativer på kontanthjælpsområdet har virket negativt på udviklingen. Vores målgrupper holdes i en fattigdom, der synes at fremme resignation, initiativløshed og opgivelse, som vanskeliggør vort arbejde med at ændre deres sociale situation. De stramme økonomiske vilkår fremmer tiggeri, som medvirker til at vores målgrupper bliver i stand til at ’holde sig uden for systemet’ og i værste fald udvikle en uhensigtsmæssig, asocial adfærd, der gør vores indsats endnu sværere”. (Missionen blandt Hjemløse)

Arbejdsmarkedet

En stor del af organisationerne efterspørger et mere rummeligt arbejdsmarked og vurderer, at der er mangel på relevante og realistiske jobtilbud (også mht. jobtræning, flexjob m.m.) til deres målgrupper. De organisationer, der arbejder med flygtninge og indvandrere, ser denne mangel på jobtilbud og manglen på indslusning på arbejdsmarkedet for disse grupper som den største barriere for inklusion i samfundet. Frelsens Hær skriver om manglende jobtilbud:

”Manglende jobtilbud til den svage gruppe – medfører at regeringens målsætninger med indførelsen af forringede ydelser, ikke kan opfyldes. Hvis de sociale ydelser nedsættes med det ene formål at få folk i arbejde, skal det sikres at dette rent faktisk også kan lade sig gøre. Ellers straffer man folk uhensigtsmæssigt”. (Frelsens Hær)

Andre organisationer vurderer, at det er blevet nemmere for deres målgrupper at komme ind på arbejdsmarkedet, men at der stadig mangler en målrettet indsats, hvis situationen i endnu højere grad skal forbedres. Møltrup Optagelsehjem skriver:

”Generelt er det blevet nemmere at få folk i egen bolig, ligesom det er blevet nemmere at få folk i arbejde. Det er især den bedrede situation på bolig- og arbejdsmarkedet, der har hjulpet. Uviklingen kunne bedres væsentligt, hvis der målrettet blev satset på at udvikle arbejdsmarkedskompetencer”. (Møltrup Optagelseshjem)

Og igen andre organisationer efterspørger mere fleksible muligheder inden for uddannelses- og arbejdsmarkedssystemet, eksempelvis hvad angår mulighederne for mobilitet fra pension til flexjob, mulighederne for alternativ beskæftigelse m.m. Nogle organisationer vurderer i denne forbindelse, at visse målgruppers mulighed for at opnå pension er utilstrækkelige (eksempelvis de prostituerede brugere). Landsforeningen af Psykiatribrugere skriver:

”Med hensyn til job, så er der stadigvæk et stort antal mennesker på pension, der har et ønske om at få et lønnet job. Indsatsen over for mennesker på pension er meget lille, og der har ikke været speciel fokus på mulighederne for at skabe økonomisk mobilitet, f.eks. at det var muligt at man kunne gå fra pension til flexjob eller fra flexjob til ordinært job”. (Landsforeningen af Psykiatribrugere)

Det vurderes også fra nogle organisationer, at det er vigtigt, at der bliver sat fokus på fastholdelse af målgrupperne på arbejdsmarkedet – eksempelvis igennem samarbejde med virksomheder. Ligeledes vurderer enkelte organisationer, at der bør arbejdes på at indføre etnisk personalepolitik på virksomheder, og at der bør gøres en ekstra indsats for at inkludere kvinder med anden etnisk oprindelse på arbejdsmarkedet.

Boligmarkedet

Nogle organisationer giver udtryk for, at deres målgrupper i dag har bedre muligheder for at opnå en bolig, eksempelvis en skæv bolig eller en plads i en alternativ bolig (primært organisationer, der har hjemme i København), og at målgrupperne ligeledes har bedre muligheder for støtte efter udflytning til egen bolig. Metodistkirkens Sociale Arbejde skriver eksempelvis:

”Vi [har] set forbedrede og ændrede livssituationer for en del af de enkeltpersoner, vi arbejder med i form af behandling for alkoholmisbrug og tilbagevenden til mere traditionelle livsformer og fast adresse. Mulighed for fast adresse skyldes dels vore egne tilbud, men også at Københavns kommune på flere måder har skaffet muligheder for alternative boformer for personer, der har været svære og umulige at anbringe i traditionelt boligbyggeri”. (Metodistkirkens Sociale Arbejde)

Samtidig påpeger nogle organisationer, at disse tilbud kun er velegnede til nogle grupper af brugere, hvorimod andre stadig mangler tilbud (eksempelvis de brugere, der ikke har store misbrugsproblemer). Og enkelte organisationer vurderer, at det er sværere for nogle brugere at få forlænget deres ophold på § 91 og § 93 boformer.

Flere organisationer vurderer samtidig, at der stadig er mangel på boliger til deres målgrupper, som oftest er enlige forsørgere. Boligfonden lægger i denne forbindelse vægt på de tilgængelige boligpriser. De skriver om boligsituationen:

”Boligsituationen har været meget vanskelig de seneste år. Lige nu virker det som om, at der er flere boliger, til gengæld er de så dyre, at det presser de enlige forsørgeres økonomi helt urimeligt”. (Boligfonden)

Generelle barrierer for udvikling

Et af de synspunkter, der synes at gå på tværs af flere organisationer og dermed målgrupper, er synspunktet om, at man i det offentlige system ikke har forståelse for og nok viden om den situation, som brugerne står i, og at dette er en barriere for udviklingen i forholdene for udsatte grupper. Sammenslutningen af Værestedsbrugere i Danmark skriver:

”En barriere kan være, at man ikke taler det samme sprog inden for systemet som uden for systemet. Bare det, at få sagsbehandleren til at forstå, at manglende arbejde/aktivering ikke handler om dovenskab, men ofte handler om mange andre ting. Afstanden mellem sagsbehandler og bruger er ofte for stor, og derved opstår der misforståelser med frustrationer til følge, både for den ene og den anden”. (SVID)

Herudover giver nogle organisationer udtryk for, at man fra systemets side mangler en forståelse for rækkefølgen af de tilbud, der skal gives – eksempelvis at målgruppernes sociale problemer først må løses, før det giver mening at fokusere på deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Samtidig påpeges det, at brugernes problemer med misbrug, sprogvanskeligheder, traumer m.m. samt det faktum, at mange af brugerne har været uden for arbejdsmarkedet i en lang periode, må medtænkes som vigtige barrierer i arbejde med målgrupperne. Kofoeds Skole skriver:

”I tillæg til de konkrete barrierer i form af lang ledighed, svag uddannelsesbaggrund, sociale problemer, sygdom, alder, straffeattest, utilstrækkelige danskundskaber o.l. er der ofte en afmagtsbarriere, som skal overvindes. Denne barriere er af mere psykologisk natur og ytrer sig som lav selvværd og manglende tro på egne evner. I yderste fald ytrer barrieren sig som affindelse med ikke at arbejde og leve på et minimum”. (Kofoeds Skole)

Ligeledes skriver flere organisationer, at marginalisering, diskrimination, rummelighed i systemerne og stigende udstødning af brugerne er vigtige barrierer, når det gælder udviklingen af målgrupperne. Ligesom nogle organisationer vurderer, at målgruppernes længerevarende kontakt til

det sociale system kan føre til, at brugerne ikke mestrer det overskud, der skal til for at tage ansvar for deres egen udvikling.

Andet

Dette område dækker de mange forskellige udsagn fra organisationerne, som ikke umiddelbart synes at kunne grupperes under et af ovenstående hovedområder. Flere af organisationerne vurderer, at de i dag står over for en ændret brugergruppe – en brugergruppe, der til tider har andre og mere alvorlige problemer, end hvad organisationerne har været vant til. Det sætter nye krav til organisationernes arbejde. Det gælder de voldsramte udenlandske kvinder på kvindekrisecentrene, en stigende gruppe af danskere med anden etnisk oprindelse på herberger og væresteder og en stigende gruppe af enlige mødre, der henvender sig på væresteder, lokale centre m.m. Andre forandringer i målgrupperne er brugere med et andet misbrugsmønster end tidligere, børn og unge med mere alvorlige problemer, et større antal brugere med psykosociale problemer, et større antal brugere i den allersvageste gruppe, et større antal børn udsat for seksuelle overgreb, et større antal kvinder udsat for grov fysisk vold samt brugergrupper, hvor brugernes alder og varigheden af deres ledighedsperiode har ændret sig. Andre organisationer vurderer, at der løbende kommer nye brugere til deres tilbud, når andre hjælpes videre, hvorfor deres målgruppe har et konstant antal brugere.

Nogle organisationer vurderer ligeledes, at der er mangel på tilbud til deres målgrupper, og at nogle tilbud ikke benyttes i tilstrækkelig høj grad – det gælder tilbud om social aktivering og tilbud om støttepersoner (SEL § 40a). Ligeledes efterspørges konkrete (nye) tiltag for målgrupperne – opsøgende gadearbejde blandt nye hjemløse, netværksarbejde blandt sindslidende, opbygning af kollegier, hvor mennesker med og uden psykiske problemer bor sammen og dannelse af kooperativer. I denne forbindelse vurderer nogle organisationer også, at nogle af tilbudene til deres målgruppe ikke altid virker efter hensigten. Det gælder eksempelvis på børne- og ungeområdet, hvor nogle organisationer vurderer, at mange (midlertidige) forebyggelsestiltag og udskudte anbringelser ikke altid har den ønskede virkning for målgruppen.

Ud over ovenstående områder skriver organisationerne om forskellige aspekter såsom målgruppernes rettigheder, metoder i det sociale arbejde, omfang og kvalitet af tolkning, netværk, tabu, antallet af selvmord, brugerbetaling, målgruppernes synlighed i den offentlige debat, kombinationen af offentligt (professionelt) og frivilligt arbejde, manglende midler til det frivillige

arbejde, socialpolitik, kommunal børnepolitik, ghettoisering, nedlæggelse af tilbud, målgruppernes (børn og familier med flygtningebaggrund) specielle forudsætninger og, hvordan der bedst arbejdes med disse, traumatiserede familier, samværsforældres forværrede position, manglende registrering af hjemløse, skjult hjemløshed, det stigende krav om dokumentation, fællesskab, realiserede partnerskaber, brugernes ressourcer, en stigende opsplitning mellem de med arbejde og udviklingsmuligheder, og de der er sat uden for arbejdsmarkedet, frivilligt arbejde som et springbræt til det ordinære arbejdsmarked og erhvervslivets ændrede karakter. Nogle organisationer kommer desuden med konkrete forslag og anbefalinger til det videre arbejde med de udsatte grupper (fx at der udføres grundigere undersøgelser på udsatteområdet). Og enkelte organisationer påpeger det bekymrende i, at der, trods øget viden om og arbejde med målgruppen, ikke er sket en synlig udvikling de seneste 4 år.

Konkluderende opsamling

Det ovenstående har sammenfattet organisationernes kommentarer på de åbne spørgsmål. Kommentarerne omhandler både organisationernes samlede vurdering af udviklingen i forholdene for deres målgrupper og de barrierer, som organisationerne vurderer er en hindring for en yderligere positiv udvikling af forholdene.

Opsamlende kan siges:

- ❖ At flere af organisationerne vurderer, at den økonomiske situation for målgrupperne er en barriere i forhold til disse gruppers videre udvikling.
- ❖ At nogle af organisationerne vurderer, at det er blevet lettere for deres målgrupper at få et arbejde, mens en stor del af organisationerne efterspørger et mere rummeligt arbejdsmarked og mere fleksible muligheder for mobilitet inden for dette.
- ❖ At nogle af organisationerne vurderer, at der er sket en forbedring på boligmarkedet, idet de oplever, at det er blevet nemmere for deres målgrupper at opnå en alternativ bolig, mens andre organisationer lægger vægt på, at der stadig er mangel på boliger – ikke mindst boliger som enlige forsørgere kan betale.

- ❖ At behandlingsgarantien inden for misbrugsområdet af nogle organisationer vurderes som havende en positiv effekt på udviklingen i forholdene for disse målgrupper. Derimod vurderer andre organisationer, at indsatsen er for kortvarig og ikke omfattende nok. Nogle organisationer efterspørger en mere tidssvarende psykiatrisk behandling, mens andre organisationer vurderer, at der mangler behandlingstilbud til deres målgrupper (fx familiebehandling).
- ❖ At flere organisationer efterspørger en mere omfattende og grundig sagsbehandling, der fremstår helhedsorienteret og tilpasset den enkelte brugers behov, og som ikke primært vægter de økonomiske aspekter af sagsbehandlingen.
- ❖ At nogle organisationer efterspørger et bedre samarbejde mellem de forskellige instanser, der arbejder med udsatte grupper og en større indsigt i brugernes problematikker.
- ❖ At flere organisationer vurderer, at en manglende forståelse for målgruppernes livssituation og for det tidsperspektiv, der nødvendigvis må medtænkes i udviklingsarbejdet med disse brugere, er vigtige barrierer for udvikling i forholdene for målgrupperne. Ligeledes nævnes marginalisering og diskrimination m.m. som barrierer.
- ❖ At flere organisationer vurderer, at de i dag står over for en ændret brugergruppe, der ofte har andre og mere alvorlige problemer end tidligere.
- ❖ At nogle organisationer vurderer, at der er mangel på tilbud til deres målgrupper, og at de tilbud, der eksisterer, ikke altid virker efter hensigten.
- ❖ At nogle organisationer efterspørger nye tiltag.
- ❖ Herudover skriver organisationerne om så forskellige ting som: tolkning, tabu, netværk, dokumentation, ghettoisering, synlighed, socialpolitik, frivilligt arbejde, fællesskab, anbefalinger til det videre arbejde m.m.